A Szociális Missziótársulat kiadványai

A Szociális :: Missziótársulat rövid ismertetése

(Irányzat és gyakorlat)

Irta Farkas Edith

11. kiadás.

Budapest, Stephaneum nyomda r. t.

A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT RÖVID ISMERTETÉSE.

(IRÁNYZAT ÉS GYAKORLAT.)

IRTA

FARKAS EDITH

MÁSODIK JAVITOTT ÉS BŐVITETT KIADÁS.

(4.—6. ezer.)

BUDAPEST

A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT KIADÁSA

1913.

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám.

TARTALOMJEGYZÉK.

Bevezető: Irta dr. Prohászka Ottokár m. püspök, v. elnök --- --- --- --- --- --- --- --- --- 7

I.

A Szociális Missziótársulatról általában.

1. Mi a Szociális Missziótársulat és mi a célja? --- 9
2. A hivatásról --- --- --- --- --- --- --- --- --- 11
3. A tagokról --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 14
   a) Miért hívják a belső tagokat nővéreknek? --- 14
   b) Hány évre kötelező a belső tagság? --- --- --- 14
   c) Tudnivalók a kültagokról --- --- --- --- 17
   d) A pártoló tagokról --- --- --- --- --- --- 19
4. Művelődési eszközök --- --- --- --- --- --- 20
5. Ruházat és jelvények --- --- --- --- --- --- --- 21
6. Jóváhagyás. Szabályzat --- --- --- --- --- --- 22

II.

A Szociális Missziótársulat intézményeiről.

1. *A Szociális Szeminárium* --- --- --- --- --- --- 24
2. *Nővédelmi Hivatal* --- --- --- --- --- --- --- 26

A Szociális Szeminárium és a Nővédelmi Hivatal kapcsolata. — «Tanácsadó». — *Szegényügy.* — Rendszerünk e téren. — Milieu-tanulmányozás. — Kérdőivek. — Nyomozások. — Irattár. — Megbizatások.

3. *A Bethánia-Gyermekotthon* «Ever open door»... ... 32
4. *A Bethánia-Szeretetházról* 34
Mi a «Reformatorium?» — Vallásos javító-nevelés 35
Néhány nevelési eszközről 40
Embert-becsülő módszer. — Psychoterápia. — Ethikai oktatás. — A növendék-egyletekről. — «Self-government.» — A Mentő társulat. — Az intézet betegszobájában — A két szegényházban. — A jövő perspectivái. — Kórházak. — «Fratelli della penitenza.» — Anglia példája. — Gyárak mint javítók. — Dalkör. — Tornaegylet. — Állatvédelem. — A növendék-egyletek elvi elbirálása. — A zeneköltő vallomása. — Lindsey biró módszere. — «Cleanstreet-Club.» — Podgyászőrök. — A fegyelmi bíróság.
Reformatoriumi növendékeink kihelyezéséről... 52
A Bethánia-Szeretetház egyéb intézményeiről... 53
Kath. elemi népiskola. — A vasárnapi Patronage. — Alkoholellenes tanfolyam. — Praeventio.

Prohászka püspök, a Társulat védőelnöke.

BEVEZETŐ.

HEGYEN-VÖLGYÖN sok virág virágzik el láttatlanban, ha még oly szinpompás s olajos is; de a búzamezők s a szőlők virágzása már nem eshetik meg láttatlanban; rajtuk van a szemünk, mert belőlük lesz kenyerünk s borunk. A szellemi világban is sok virágzás s hervadás van, melyről nem veszünk tudomást, de annál inkább szemünkbe ötlenek a léleknek azon megnyilatkozásai s művei, melyek a szociális világban áldásszámba jönnek s melyek abban is hasonlítanak a búzamezőkhöz, hogy a viráguk igénytelen ugyan, de a termésük sikerdús mag s tápláló kenyér. Örülök annak hogy a krisztusi szeretet s a szociális érzék ily eseményszámba menő megnyilatkozását tisztelhetjük a Szociális Missziótársulatban, mely magyar földön keletkezett, itt fejlik, itt dolgozik s e füzetben mutatja be magát a nagyközönségnek. Nem tömjénzek neki; szegfűt, rózsát, rozmarint nem kell szagos vízzel permetezni, hogy illatuk legyen: épúgy a Szociális Missziótársulatnak is megvan a maga illata; el vannak öntve rajta a szociális olajcseppek, az a kenet, melyet kemény földből, küzdelmekből s napsugárból, Isten kegyelméből szűrt a

szeretet. Bátran mondhatom, hogy nálunk ilyesmi még nem keletkezett s társulat egyáltalában ily tevékeny s gyakorlati, szociális érzékkel itt még föl nem lépett. Aki e füzetet átolvassa, az léptennyomon csodálhatja a gyakorlati irányzatot, mely tenni, dolgozni akar konkrét föladatokon s dolgozni nem tollal s szóval — azt mások is teszik — hanem a szociális bajok enyhítésére irányzott egyéni tevékenységgel. Érintkezni akar az elhagyatott s veszélyeztetett ifjúsággal, utána akar járni a szegény s züllött emberek ügyeinek, szeretni akarja őket úgy, hogy életében teljesítse *Canon Barnett* óhaját: «Ha részvéttel vagytok a munkás s a szegény ember iránt, miért nem jöttök hát, miért nem közeledtek hozzá, miért nem éltek vele mint jó szomszédjai, mint jó barátjai és polgártársai?!» A Szociális Missziótársulat ily misszióban, ily küldetésben jár. Legyen áldás rajta s alapítóján, Farkas Edithen s első, buzgó tagjain! Legyen áldás a jótevőkön, kik a nagy szociális érdeket s a lelkek üdvét a Szociális Missziótársulat lelkes fölkarolásával szolgálják; teljék sokak mentésében s boldogulásában örömük. A társulat tagjainak pedig útravalóúl azt a biztatást adom: legyen testté a társulatban az idők szükségeiből kiemelkedő, új, életrevaló gondolat; váljék áldássá azokban, kik a jót teszik.

Székesfehérvár, 1911. augusztus 20.

Prohászka Ottokár
megyéspüspök, v. elnök.

I.

A Szociális Missziótársulatról általában.

1. Mi a Szociális Missziótársulat és mi a célja?

A Szociális Missziótársulat a társadalom szellemi és szociális betegségeinek gyógyításában ugyanazokat a szolgálatokat szeretné tenni, melyeket a *mentők* nyujtanak a társadalom beteg tagjainak.

Amennyire kellett szervezett *mentőtársulat,* bár sok kiváló orvosunk volt és van, ép annyira kellett a Szociális Missziótársulat *szervezett testülete* is annak dacára, hogy sok kiváló szociális munkásunk és egyesületünk működik.

Amint a mentők sem boldogulhatnának, ha képzett és végzett orvosok helyett *csak* tisztességes és nemeslelkű emberek fölött rendelkezhetnének, úgy a Szociális Missziótársulat sem érhetne célt, ha nem állítana *hivatásos* és *kiképzett* tagokat a szociális munkába.

Amint a «mentők» — ha hívják őket — bárhová elsietnek, ahol csak embernek baja esett: úgy a

Szociális Missziótársulat is felöleli programmjábaaz összes szociális és nővédelmi tevékenységi köröket.

Minden igazán szükséges intézménynek megvan a maga ideje, a maga időszaka, amikor azt az élet maga hívja létre, mert szükség van rá. Hogy a Szociális Missziótársulat keletkezése is időszerű, azt nemcsak abból látjuk, hogy segítő kezekre mindenfelé milyen nagy szükség van, hanem a megértésből is, mellyel fogadták és abból, hogy mindig többen vannak a társadalom minden rétegének asszonyai és leányai közt olyanok, *kik tevékeny élet, komoly munka és komoly életcél után vágynak.*

A Szociális Missziótársulat ezeknek nyitja meg. ajtaját, ezeknek kiképezése által akarja elérni, hogy a különböző szociális és karitativ munkákat a jövőben már nemcsak *esetleg* jelentkező hölgyek (patronesszek és érdeklődők) végezzék, de rendelkezésünkre álljon egy oly *testület* is, melynek minden tagja a szociális hivatást tekinti élete főcéljának s melynek minden tagja szakszerű *kiképzésben* részesülvén, *teljes* munkaerejével és tudásával (tehát mintegy hivatalból és rendszeresen) szolgálja *a szegények, elhagyatottak, a veszélyeztettek ügyét* és a társadalom minden tagjának lelki érdekét.

Ezen rendszeresség által akarja a szociális tevékenység *folytonosságát* biztosítani és ez uton akarja elérni azt, hogy minél többen *dolgozzanak* olyan helyeken, hová *«egész emberek»* kellenek, mint

amilyenek például intézetek, otthonok, egyesületek, patronázsok, irodák, gyárak, hatóságok, kórházak, börtönök, gyermekotthonok, szeretetházak stb.

De a Szociális Missziótársulat nemcsak abban az értelemben kíván «egész embert», hogy a jelentkezőtől teljes munkaidejét kéri és kötelességévé teszi, hogy abban a munkakörben, melybe beleállítja, teljes jártasságra tegyen szert és magát kiképezze, hanem és főként abban az értelemben, hogy lelke alkalmas eszköz legyen erre a munkára. Mert a szociális bajok, erkölcsi nyomor, lelki eldurvultsága és a szenvedésnek minden árnyalata olyan jelenség, melyeknek gyógyítására vagy enyhítésére sem a rendelkezésre álló teljes idő, sem a legragyogóbb tudás magában véve nem elégséges, ehhez *lélek kell, mely önmagát* feledve szeretni tud, mely önzetlenül fárad, mely kivet magából minden alacsonyt, melynek *szenvedélye* a felebarát szolgálata.

Ezekből világosan kitünik, hogy ez a pálya nem hivatal, amilyen például. a póstás vagy az irodás kisasszony szolgálata, hanem ez a pálya ideális hivatás, mely éppúgy megkívánja az élet teljes odaadását, mint a lelkészi, orvosi, szerzetesi hivatás.

2. A hivatásról.

A missziónővér egyéniségében elsősorban tehát azt a lelki és kedélyi hajlandóságot s rátermettséget kell keresnünk, amit hivatásnak mondunk.

A «hivatás» szó jelzi, hogy nem is az egyén akaratán vagy elhatározásán mulik, hogy *való-e valaki erre vagy sem*, hanem ez elhatározásunkon kívül fekvő, de bennünk észlelhető kvalitáson vagy érzéken fordul. Ez a «hivás», amilyen ki nem eszelt és ki nem gondolt valami, oly igaz, hogy a lélek belsejéből, annak misztikus mélységeiből *Istentől cseng felénk.*

A hivatás jelentkezései a különböző személyeknél kiszámíthatatlanok. Meglehet pl. hogy sokáig pihen valakiben és öntudatára sem jut, egyszerre azután ébredez, erős vonzódás alakjában jelentkezik. Meglehet, hogy valakinek tegnap még egészen máson járt az esze, más célok hevítették, más tervek foglalkoztatták, de este azután vagy ma reggel oly hang üti meg fülét, melyet nem tud többé elfelejteni; olyan titokzatos érintésben részesült a lelke, hogy egészen megváltozott tőle, figyelme határozott irányba és határozott cél felé terelődött; szenvedélye, életfelfogása határozott tárgyat kapott. Érzi, hivatást nyert. Amint a szél egy-egy magot elhord messzire, amely termőföldbe hullva óriás fává fejlődik, úgy hull néha az ember lelkébe egy-egy gondolat, amely gyökeret verve oly naggyá nő, hogy fája egész életét beárnyékolja.

Vannak pályák, melyeken csak az boldogulhat, aki elmondhatja magáról, hogy erre hivatást nyert és érez. A missziónővér pályája ilyen. Hiszen ha van pálya, amely kegyelemre, hivatásra

és sugalmazásra rászorul, úgy a misszionővér hivatása az. Nem is kell hozzá voltaképen más.

A tapasztalat bizonyítja, hogy birtokában lévén e hivatásnak, az egyszerű polgárasszony megállja helyét e téren, míg az egyetemet végzett tanárnő esetleg hasznavehetetlen; az egyszerű urileány eltalálja az igazit, míg a tudós esetleg tehetetlen e feladatokkal szemben.

Ennek a ténynek az a magyarázata, hogy az ember csak ott boldogulhat, ahová Isten őt «meghivta». Ilyen hivatást értek és becsülök én.

Kedves olvasóm! Ha azon gondolkozol, hogy rálépj-e erre a pályára vagy sem, dönts, kérlek, a fenti sorok értelmében! Ha végigolvasván ezt a füzetet, *úgy érzed*, hogy szived errefelé vonz; hogy az itt érintett dolgok jobban érdekelnek, mint más ügyek; ha biztatást és rokonszenvet érzel magadban az ez irányban való tevékenységre; ha lelked azt sugja, *Isten nekem ezt a pályát szánta*, akkor jelentkezzél, különben ne.

De ha hallod a hivó szót, ne habozz, kövesd, ragadd meg az Ur Jézus kezét, nehogy kívül maradván, késő könnyekkel sirasd pályatévesztésedet.

«Vajha az én parancsaimra figyelmeztél volna, békességed leendett, mint a folyóvíz és igazságod, mint a tenger örvénye.» (Izaiás 48. 18.)

Aki pedig lelkiismeretes megfontolás után választja ezt a hivatást, *az ne féljen a nehézségektől, megsegiti őt az Ur.*

3. A tagokról.

A társulat tagjai háromfélék: belső, külső és pártoló tagok.

A belső tagok, a nővérek, egész életüket a szociális misszió gondolatának szentelik; külső tagok azok, kik a társulatot munkájukkal hathatósan segítik, de nem lépnek be, pártoló tagok azok, kik anyagi támogatással segítik elő a társulatot célja elérésében.

a) *Miért hívják a belső tagokat nővéreknek?*

A «nővér» szólítás a kereszténység legelső századaiból ered s a modern társadalmakban sem kizárólag apácáknál használatos. Igy Angliában, Német- és Franciaországban nővérnek szólítják a világi betegápolónőket (a «nurse»-őket), egyesületi (intézeti) nevelőnőket, igazgatónőket, a «Salvation Army» tisztviselőnőit, szóval mind az olyan nőket, kiknek komoly és hivatalos jellegű charitativ foglalkozása elüt a többi fiatal hölgyekétől. Mi is a «nővér» elnevezést úgy a kereszténység első századai iránti pietásból, mint ez elnevezés hagsúlyozottan komoly jelentése miatt választottuk.

b) *Hány évre kötelező a belső tagság?*

Aki nővér akar lenni, annak bizonyos próbaidőn kell átmennie, mely idő alatt a Szociális

Szeminárium bennlakója. Ez a próbaidő hosszabb vagy rövidebb aszerint, hogy a jelentkező mily gyorsan éri el főleg a lelki kialakúlásnak azt a fokát, mely nélkül hivatását megfelelően be nem töltheti.

A próbaidő letelte után a «jelölt»-tag *fogadalommal* kötelezi magát, hogy kötelességének lelkiismeretesen eleget fog tenni, a főnöknő intézkedéseit a szabályok értelmében engedelmesen fogadja és a társulathoz hűséges lesz. Ezen fogadalomtétel által lesz a jelölt nővérré.

Fogadalma mindenkit egy évre köt, melynek letelte után kiléphet, ha tovább nem óhajt a társulat kötelékében maradni. De mindenki érzi, hogy ez a szabadság és jog csupán azok kedvéért van, kik jóhiszemű tévedésből léptek be s utóbb ismerik fel, hogy nem volt hivatásuk. Avval a tudattal, hogy egy év mulva szabad, senki sem lép oltár elé, hogy fogadalmat tegyen, még ha tudja is, hogy ez a joga megmarad; mert ha lelkünk igénye már az is, hogy földi életre szóló frigyet életfogytiglan kössünk, mennyivel kevésbbé tűri az Istennel kötött szövetség hűsége az ideiglenesség gondolatát.

Ez az Istenhez való kapcsolódás az, ami a misszionővérnek az életét és a fáradságos munkákat értékessé teszi: ő nem fizetésért dolgozik, nem is az embereknek: ő Istenért dolgozik s amit embertársainak tesz, Istennek teszi; de nemcsak az ő életének ad ez értékes tartalmat, hanem

magára a munkára is ráleheli azt a jelleget, melyet a szeretetből végzett munka magán visel, melyet a szabad önodaadás kölcsönözhet csak neki.

Ha a próbaidő közben vagy végén a jelölt nem akar a társulat kötelékébe felvétetni, távozhatik; azonban kiképeztetésének költségeit — amennyiben azt a társulat fedezte — megtéríteni köteles.[1]

A belső tagok közé nemcsak művelt nők nyer-

[1] A társulat angol és amerikai minták után elfogad házaiba közreműködőknek oly külső tagokat is, kik nem óhajtanak végleg belépni, csupán egy ideig akarnak rendszeres szociális munkában tevékeny részt venni. Az angol társadalom ugyanis régen gondoskodott arról, hogy oly nőknek, kik nem mennek férjhez, alkalmuk legyen hasznos és kielégítő társadalmi munkát vállalni. Vagy Angliában az is szokássá vált már, hogy a legelőkelőbb családok szép, gazdag és fiatal leányai több hónapra vagy évre beállnak az egyik vagy másik Setlementbe vagy kórházba, hol komoly, szakszerű kiképzés után nagyszerű munkát fejtenek ki. Most két éve, hogy a londoni társadalom egyik legünnepeltebb tagja. ..... hercegnő, feltünő szépsége, fiatal kora és ünnepeltsége dacára, szüleinek engedelmével belépett «nurse»-nek, betegápolónőnek, az egyik kórházba. Mások, akik beleúnnak életmódjukba, a Setlementekben, (angol népházak) vállalnak komoly munkát... Németországban most már szintén szokássá kezd válni a fiatal leányok figyelmének ilyen komolyabb felfogásra és foglalkozásra való irányítása.

A mi nővéreink ugyanezen az ösvényen járnak s ha nálunk Magyarországon általánosságban még nem értik is annyira eljárásukat, mint külföldön társnőikét — ez nem zavarja őket. Azon reményben folytatják a megkezdett utat, hogy édes hazánk társadalmi szelleme is mielőbb hasonul e felfogásban is — az idősebb társadalmak felfogásához.

hetnek felvételt, hanem a nép leányai is; csak hivatásuk legyen és lelkük finomsága ne hiányozzék. Ezek a tagok mint «házi nővérek» végzik tehetségük és tudásuk szerint a különböző házimunkákat és mozdítják elő így a társulat ügyét közvetve azáltal, hogy a többi tagnak az ő munkájok által annál több idejük marad a szoros értelemben vett szociális munkára.

Tudnivalók a kültagokról.

Mindazok, kik a társulat céljaiért lelkesednek és szellemük az övével rokon, de kik körülményeiknél fogva nem léphetnek a beltagok közé, mint kültagok nyerhetnek fölvételt.

A kültagoknak tehát lelkületüket, áldozatkészségüket, lelkesedésüket tekintve, egyformáknak kell lenniök a beltagokkal. Aki kültag óhajt lenni, annak először jelöltnek kell lennie. Jelöltségi ideje alatt meggyőződik a vezetőség arról, hogy lelkülete megfelelő-e, megvan-e benne az állhatatosság, a kitartó lelkesedés s a társulathoz való hűség. Ha mindezekről meggyőződött, akkor a letelt próbaidő után (melynek tartama nincs meghatározva) megkapja a kültagsági jelvényt, a zöld keresztet, mely alkalommal megigéri, hogy a magára vállalt kötelességeknek eleget tesz és hű lesz a társulathoz, mely igéretét aláírásával megpecsételi. Ezen igéret egy-egy évre kötelező s ennek letelte után ismét megujítható.

Hogy a kültagok lelki élete szociális misszió-

juknak megfelelő legyen, tartoznak azt a társulat szellemében ápolni, résztvesznek a társulat vallásos és szociális zártkörű összejövetelein, melyet a társulat lelki vezetőinek egyike, vagy a társulat elnöke, vagy alelnöke tart; továbbá az évente kétszer rendezett lelkigyakorlatok egyikén. A kültagoknak vannak ezenkívül a szemináriumban időről-időre five o' clock teájuk is.

Hogy ki mennyiben támogatja a társulatot anyagilag vagy munkájával, azt nem határozzuk meg, mert abból indulunk ki, hogy mindenki, aki az ügyet igazán szereti, annyit tesz, amennyit tehet, azonban minden kültagnak legalább szeretetszövetségi rendes tagnak kell lennie, azaz havi egy koronát ad a társulat céljaira. Munkája pedig rendelkezésre álló ideje és tehetségei szerint a legkülönbözőbb: segíthet a gyermekotthonban, a menhelyben, a szegényügyben, vállalhat inspekciót a nővédelmi hivatalban, részt vehet az irodalmi bizottság munkájában, fordításban, könyvterjesztésben, tagja lehet az énekkarnak, vállalhat taggyüjtést, lehet csoportvezető a szeretetszövetségben stb. stb. Vidéki kültagoknak a rendszeres összejöveteleken résztvenni ugyan nincs módjukban, de a társulat olyan vidéki városba, hol tagjai számosabbak, kiküldi időnkint egy-egy belső tagját, hogy a külső tagoknak ott helyben összejövetelt és előadást tartson.

Az évi lelkigyakorlaton azonban lehetőség szerint kötelesek résztvenni.

Hogy milyen szociális munkát vállalnak, azt felvételükkor a vezetőséggel megállapítják.

Reméljük, hogy azokat, kik komolyan lelkesednek a szociális munkáért, örömmel fog eltölteni ezen kis szabályok átolvasása, mert érezni fogják, hogy a határozott irányú szervezettség és forma értékes tehetségeiket mennyire megóvja a szétforgácsolódástól és mennyire fejleszti azokat szenvedő embertársaik javára.

A pártoló tagokról.

A társulat pártoló tagjainak szervezete a Szeretetszövetség.

A Szeretetszövetség tagja lehet minden tisztességes férfi, vagy nő, ki a Szociális Missziótársulatot céljai elérésében anyagilag is támogatja és esetleg megállapodás szerint egyik vagy másik szociális munkálkodásban résztvesz. A tagok kétfélék, ú. m. *rendes* tagok, kik *legalább évi 12 koronával* és *adakozó tagok*, kik évi 12 koronánál kisebb, *tetszésszerinti összeggel* támogatják a társulatot. A járulékok havonkint is befizethetők.

A Szeretetszövetség összes tagjai részt vehetnek a társulat összejövetelein (munkaóráin), tagilletmény gyanánt kapják a püspökelnöktől (Prohászka-püspök) havonta kibocsátott körlevelet (júl., aug. kivételével) és a rendes tagok ezenkívül az évente ötször kiadott Értesítőt is; továbbá 10% engedményt élveznek az Irodalmi Bizottság kiad-

ványainak vásárlásánál, ha azokat egyenesen a Társulattól szerzik be.[1]

4. Művelődési eszközök.

A társulat tagjainak kiképeztetéséről minden rendelkezésére álló módon gondoskodik.

Biztosítja ezt azon állandó oktatások által, melyekben a Szeminárium jelöltjei részesülnek és melyekben a nővérek is résztvesznek a szükséglet szerint. Ezeknek tárgyát a lelkiéletre vonatkozókon kívül, főleg nyelvek, szociális és pedagógiai ismeretek és szaktárgyak képezik. Ezenkívül résztvesznek nyilvános tanfolyamokon, előadásokon; továbbá a Pesten lakók a püspök-elnöknek a Nővédő Egyesület tagjai részére tartott havi konferenciáin és évi lelkigyakorlatain is. A szikszói tagok pedig a Társulat lelki igazgatóitól kapják ezeket. Elsősorban a lelkigyakorlatok és havi konferenciák lelkesítik és tartják össze a tagokat; azok «olajozzák» lelküket, hogy a vállalt komoly munkában lankadatlanul, frissen és jókedvűen fáradozzanak.

Ezenkívül elsősorban Foerster Fr. V. munkáiból tanulnak a nővérek, sőt a nagy szociálpedagógus évente egy nyilvános előadássorozatot

[1] Az Irodalmi Bizottság tagjai idegenből fordítanak vagy írnak eredeti szociális, karitativ, pedagógia hitbuzgalmi munkákat. Az eddigi kiadványok jegyzékét lásd a függelékben.

is tart a Társulat meghivása folytán a nagyközönség számára Budapesten.

E vezetőség időről-időre más szaktekintélyeket is felkér tanfolyamok tartására, mely tanfolyamok többé-kevésbbé nyilvánosak, vagy zártkörűek.

Továbbá külföldi tanulmányutakra is kiküld tagjai közül a Társulat egyeseket, hogy a kint tanultakat a hazai földön értékesítsék.

A tagoknak végül könyvtár is rendelkezésükre áll, mely mindazon könyveket tartalmazza, melyek lelki, etikai, nevelési és szociológiai szempontból tekintetbe jönnek. S a Társulat elnöksége szivesen ad fölvilágosítást és tüzetesebb tájékoztatást bárkinek, ki a szociális-caritativ irodalmat tüzetesebben ismerni óhajtja.

5. Ruházat és jelvények.

A belső tagok egyszerű fekete, «világi» szabású egyenruhát hordanak, melynek egyenruha-jellegét főleg a kékzománcos gombok és övcsatt adják meg a rajtuk levő arany S. M. monogrammal.

De mint magánegyének, privát hordhatnak a divathoz alkalmazkodó egyszerű fekete, vagy az időjáráshoz mért fehér vagy szürke öltözetet is.

Azokon a gyűrűkön kívül, melyeket a nővérek fogadalomtételükkor ujjokra húznak, a Társulatnak jelvénye még a beltagok számára kék, a jelöltek és a kültagok számára a zöldzománcú, feltűzhető sarkos kereszt ugyancsak a társulat monogrammjával.

A kereszt belső oldalán a Szentírásnak ezen mondása olvasható: «Amit egynek tesztek a legkisebbek közül, azt nekem teszitek».

6. Jóváhagyás és szabályzat.

A Társulat alapszabályait úgy az Egyházi Hatóság, mint a Magy. Kir. Belügyminiszterium is jóváhagyta. (171.538/1912.)

Az alapszabályon kívül van a Társulatnak magenhasználatra még egy *házi szabálya*, mely a közös életre, a tagok szokásaira, kötelességeire, jogaira stb. vonatkozik. Ezt a háziszabályt a Társulat egyik lelki igazgatója: *dr. Mázy Engelbert*, kassai kir. főigazgató úr állította össze; ez a Társulat beltagjainak áll rendelkezésére, megküldjük ezt olyan közelebbről érdeklődőknek is, kiket lelkiatyjuk ajánl. Ez a szabályzat szent Benedek szabályainak magyarázata; a Társulat u. i. lelki életének irányítására ezt fogadta el és teljes függetlenségének megtartása mellett ilyen értelemben csatlakozott a Szent Benedek-rendhez.

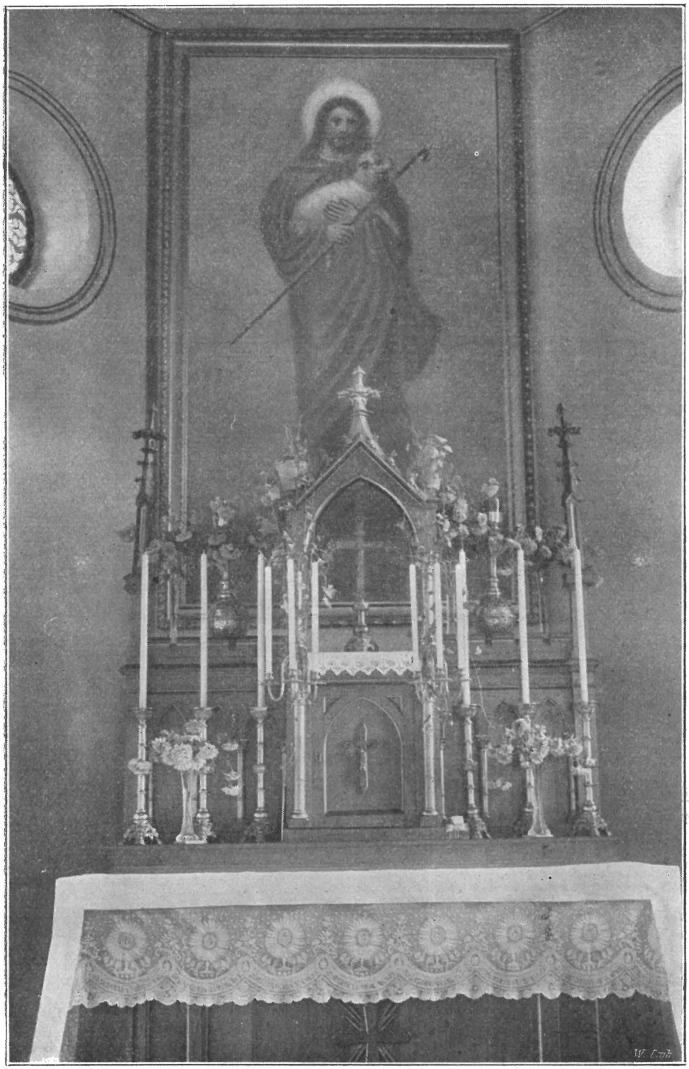

A Bethánia szeretetház kápolnájának oltára. *(Lásd 34. oldal.)*

II.

A Társulat intézményeiről.

1. A Szociális Szeminárium.

A Társulatnak ezen legfontosabb intézménye Budapesten van, az I. ker., Krisztina-körút 125. sz. a. saját házában. Központi fekvése (a villanyos mentén, egészen közel az alagúthoz, propellerhez s omnibusz-állomáshoz), valamint csendes, régi kertje megadják neki úgy a könnyű közlekedést, mint a nyugalmat. Most 2 régi ház áll ezen a telken s a Szeminárium saját céljaira egyelőre az épületnek még csak egy részét veszi igénybe. Idővel és Isten segítségével azonban a szükségleteknek megfelelő modern, nagy ház fog ott épülni.

A Szoc. Szeminárium célja, hogy a Társulat tagjait kiképezze. A «jelöltek» itt élnek közös életet, itt tanulnak s innen járnak ki a különböző szociális gyakorlatokra (a patronageokba, otthonokba, irodákba, egyesületekbe, a fogházakba, gyermekbíróságokhoz stb.), hogy mesternőjük vezetése mellett megszerezzék maguknak az annyira szükséges *gyakorlatot. Szociális hivatalok betöltésére ugyanis csak gyakorlott és tanult emberek alkalmasak.* Aki pl. «Probation Officer» vagy szegénygyám, vagy munkásnőtitkárnő akar lenni,

Részlet a Szociális Szemináriumkertjéből.

annak ismernie kell a szegény nép egész helyzetét, lakás- és munkaviszonyait, annak a nép nyelvén kell beszélni tudni s végül annak bizonyos elméleti készültséggel is kell rendelkeznie.

Ezek elérésére segíti a tagokat a Szoc. Szeminárium.

A Szociális Szemináriumba csakis az elnökség engedélyével lehet betekinteni. Bővebb felvilágosítást szivesen nyujt az elnökség a Nővédelmi Hivatalban (telefon 39—01. IV., Ferenciek-tere 7., II. lépcső, I. em.)

2. Nővédelmi Hivatal.

Budapest, IV., Ferenciek-tere 7., II. lépcső, I. emelet.

A társulat azon programmjához hiven, mely szerint az összes nővédelmi ügyeket szolgálni óhajtja, e hivatalban irodát nyujt mindazon *társegyesületeknek*, amelyekkel eddig is szoros kapcsolatban volt.

De reméli, hogy valamennyiök érdekét nemcsak irodával, hanem tagjainak *szakértő munkával* is előmozdíthatja majd.

A Nővédelmi Hivatalban a következő egyesületek dolgoznak együtt:

a Kath. *Női Tanács*,
az Orsz. Kath. *Nővédő-Egyesület*,
a kath. egyetemi hallgatónők *sz. Margit-Köre*,
az Orsz. Kath. *Leányszövetség*,
az Orsz. Kath. *Patronage-Egyesület* és
a Kath. *Munkásnőegyesület*.

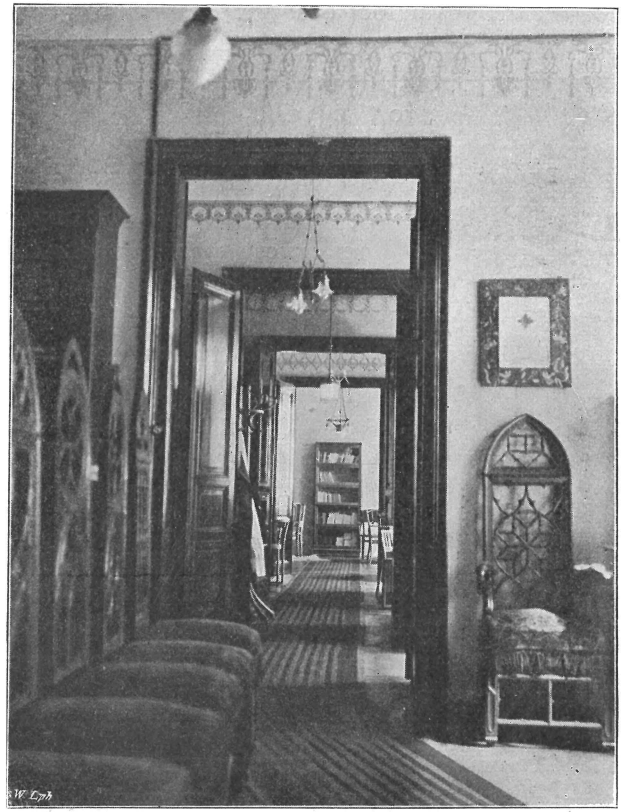

A Nővédelmi Hivatal a Nővédő Egyesület helyisége felől nézve.

Mindegyik egyesületnek megvan *a maga* vezetősége és hivatalos órája. *Ide kell fordulni az összes személyes megkeresésekkel,* akár az elnökséget, akár az intézményeket illetőleg.

Általános hivatalos óra hétköznapon délelőtt 10—12-ig. Telefon 39—01. A közelebbi felvilágosításokért tessék ide fordulni.

A Szociális Szeminárium és a Nővédelmi Hivatal kapcsolata.

A felfebb felsorolt egyesületeknek szakavatott és önzetlen munkásokra van szükségük: a Társulat tagjainak pedig jól és egységesen szervezett munkatérre. *E két érdek összekapcsolása* bizonyára egyszerűsíteni fogja az egyesületek ügyvezetését és sokoldalú fejlődését és sokféle üdvös eredményt fog produkálni.

A Tanácsadó.

Hányan fordulnak a tagokhoz tanácsért, hányan kérdezősködnek náluk, hogy hova forduljanak, mire törekedjenek, mi tévők legyenek... Mindezen tanácskeresők a *Nővédelmi Hivatalban* kapnak felvilágosítást, útbaigázítást.

Szegényügy.

Amióta a Társulat főnöknője a kath. nővédelem terén működik, folyton tapasztalta, hogy az ügyek legnagyobb része tulajdonképen a «*Szegényügy*» rovatába tartozik. Nap-nap után annyi folyamodvány, kéregetőlevél és látogató ostromolta az irodát, hogy a szegényügy a patronesszeknek idővel valóságos *problémájává* lett, amelynek megoldását a Szociális Missziótársulat keretében kerestük és pedig úgy, hogy ezentúl *szervezett alapon kiképzett munkaerők* álljanak a szegényügy szolgálatában.

Alamizsnaadással a szegényügy meg nem oldható és azzal lényegileg előbbre nem jut; hiszen Dárius kincse sem lenne elég a kérelmezők segélyezésére. De ha elég pénz volna is, többnyire

olyanok az esetek, amelyekben nagyon is kétséges, hogy *okos és célszerű dolog-e* a folyamodókat néhány koronával a további kéregetésre biztatni, segélyt pedig csak futólagosan és kis mértékben nyujtani. Az ily pénzsegélyezésekkel elvégre is gyorsan kiapadnak a gyér segélyforrások anélkül, hogy az illetőkön gyökeresen segítve lenne.

A Társulat rendszere e téren.

Sőt a legtöbb esetben *pénzt adni egyáltalán nem is szabad, mielőtt a védőnők az illetőket lakásukon föl nem keresték volna s személyesen meg nem győződtek állításaik igaz és helyes voltáról.*

Kiderül akárhányszor még az is, hogy *sokkal nagyobb segítséget nyujthatnak* szegényeiknek, *mint amilyet ők,* néhány korona alakjában *kértek,* ha személyesen fölkeresik őket és alaposan foglalkoznak helyzetökkel, megvizsgálván összes körülményeiket.

A pénzzel való segélyezés sem kerülhető el *bizonyos esetekben,* de annak nem szabad a rendszeresen folytatott koldulásra táplálékot adni.

Akik évek óta foglalkoznak szociális ügyekkel, többnyire ismerik azokat a *módokat,* amelyekkel klienseiket *helyzetök javítása által* jobb viszonyok közé juttathatják. Igy az ő érdekükben eredményesen fordulhatnak hatósági, egyesületi, kerületi segélyforrásokhoz, ismert állásközvetítőkhöz és egyéb oly tényezőkhöz, amelyek szegényeik sajátos ügyével speciálisan foglalkoznak; most pedig, mikor a gyakorlat a társulatot gazdag tapasztalatokhoz juttatta, hogy *szegényeink sajátos szük-*

ségleteire hol és hogyan található észszerű segítség, ezt az eljárást és gyakorlatot valóságos *rendszerré* emelte.

Milieu-tanulmány. A Szegénygondozó Központi Iroda a segélykeresőknek alaposan *megvizsgáltatja összes életkörülményeit* és azokhoz alkalmazza a segélyezés módját. Miután ezentúl ezt a *«milieu-tanulmányt»* tekinti a szegényügykezelés *alapjául,* a jövőben a cselekvés terére csak akkor lép, ha meghányt-vetett mindent, ami a helyes, *szociális segélynyujtás* szempontjából tekintetbe jöhet.

Amint a betegnél életbevágóan fontos a *helyes diagnózis,* úgy a szegényügyben is ezen fordul a helyzet gyökeres javulása.

Kérdőivek. A helyes diagnózis megkönnyítése céljából az Elnökség nyomtatott *kérdőiveket* készíttetett, amelyek mindazon kérdéseket tartalmazzák, amelyek a pontos milieu-tanulmányozáshoz tartoznak.

Nyomozások. Ezekkel az ivekkel látja el azokat a tagokat, kik *szegénylátogatásokat tesznek vagy fogadnak.* Ezek a kitöltött ivek azután külön mappában gyüjtetnek. Minden egyes *eset* az összes hozzátartozó iratokkal (kérdőivek, folyamodványok, Irattár. levelezések, bizonyítványokkal stb.) az irattárba kerül, úgy hogy az itt megfordult ügyekről bárki még évek mulva is könnyen teljes felvilágosítást szerezhet magának.

A Szegénygondozó Központi Iroda ezen *rendszeres és preciz* kezeléssel többfélét céloz: a szokásos kéregetőket és csalókat leleplezi; az igazán

érdemes szegényeket pedig a lehető leghathatósabb pártfogásban részesíti. Ezenfelül pedig mindazoknak, kik a szegényeikkel komolyan foglalkoznak, alkalmat és anyagot nyujt milieu-tanulmányozásra és szociális gyakorlatra.

Az Elnökség ezen szegényügyi rendszert — mely berlini minta szerint indult el — több szakértővel közölte; mindnyájan azon véleményüknek adtak kifejezést, hogy ezen ujítások szolid és észszerű mivolta nyilvánvaló s következőleg hazánkban is remélhetőleg be fog válni.

Megbizatások.

Nagy számban találkoznak a tehetős osztálynak közt olyanok, kik a hozzájuk érkezett folyamodványokat és koldulóleveleket az elintézés kérelmével átadják szegényüggyel foglalkozó szervezeteknek. Hiába, sokan beleuntak és belefáradtak már abba a nem szociális adakozási módba, mikor alapos információ nélkül szinte látatlanba folyton csak adni, adni kell... Ma valamennyiünknek fejlett már annyira a szociális érzéke, hogy lelkünk tiltakozik a szegényügyek könnyelmű elbirálása ellen s inkább választunk fáradságosabb, de alaposabb, mint gyorsabb és látszólag «jószivűbb» eljárást.

Miután a Társulat a Nővédelmi Hivatalban *a szegényügy ezen szociális kezelését* többféle okból *elsőrangú* feladatának tűzte ki; ezennel értesítjük a szegények jótevőit, hogy ily megkeresésekkel, megbizásokkal (utánjárás és elintézés céljából) bizvást fordulhatnak a Nővédelmi Hivatalhoz.

A hivatal az ilyen ügyeket (segélyezések közvetítését stb.) — óhajra — *hivatalos titoknak* tekinti.

3. A «Bethánia-Gyermekotthon»-ról.

A Társulat egyik intézete a «Bethánia-Gyermekotthon», melybe 34 ártatlan és elhagyatott iskolás leánykát nevel a társulat, hogy őket az elhanyagolás veszedelmeitől megóvja.

Ez a ház Budapesten a Krisztinavárosban van, I., Németvölgyi-út 49. sz. alatt.

Ezen intézet 6 társulati nővér vezetése alatt áll s annyiban szintén ujabb jelenség az egyesületi téren, amennyiben Magyarországon oly praeventiv jellegű gyermekotthon nincsen, melyben a gyermekek *teljesen bennlaknak ugyan, iskolába azonban kijárnak*.

«Ever open door.»

A nagy angol filantrópus, *dr. Barnardo* egyedül Londonban létesített vagy 80 «Ever open door» = «Mindig tárt ajtajú ház»-at s a szegény londoni gyermekek valamennyit állandóan zsúfolásig megtöltik.

Bár akadna a magyar szegény gyermekeknek is minél több jótevője, hogy a Szociális Missziótársulat is minél több gyermekotthont nyithasson! A jelenlegi kis villában a jelentkezőknek csekély százalékát vehetik csak föl. Gyermekotthon fenntartása a jótevők, a m. kir. belügyminiszterium s a székesfővárosi tanács támogatása dacára is állandóan anyagi gondokkal jár.

A Bethánia Gyermekotthon.

4. A «Bethánia-Szeretetház»-ról.

Legrégibb intézetünk a *Bethánia-Szeretetház* Szikszón, Abaujmegye (lásd 35. lap).

A Szikszón lévő Hunyady-alapítványt a kassai megyéspüspök, *dr. Fischer-Colbrie Ágost* őméltósága adta át a társulatnak, arra a célra, hogy az ott a társulat *Anyaházát* berendezhesse; mivel azonban az alapítványt képező kastély, kert, villa, szőlő, földek, stb. elég nagynak bizonyultak arra, hogy Szikszón az Anyaházon kívül még más intézet is létesüljön, az elnökség elhatározta, hogy ugyanott megnyit «Bethánia Szeretetház» néven egy *Reformatoriumot.*

Mi a «Reformatorium».

Reformatorium a nemzetközi elnevezése a *javító-nevelő-intézeteknek* s tulajdonképen *a neveléstan győzelmét jelenti a büntetőjog fölött.* Jogászaink és biráink ugyanis mindinkább azt a humánus nézetet vallják, hogy a bűnöző — főleg a fiatalkorú — inkább tudatlanságból, azaz neveletlenségből gonosz, mint tulajdonképeni rosszaságból. Azért — főleg az 1910-ben megjelent büntetőnovella óta — mindazokat a fiatal leányokat, akik «törvénybe ütköző cselekedetet» követtek el (tehát, akik pl. 10 koronát loptak, vagy erkölcstelen magaviseletet tanusítottak, vagy fenyegetődztek stb.) most már nem itélik el fogházbüntetésre (hol náluk gonoszabb és kitanultabb rabok társaságá-

A Szociális Missziótársulat Bethánia Szeretetháza.

ban nemhogy megjavultak volna, de még jobban elromlottak), hanem *javító-nevelésre* itélik őket.

Az olyan házakat pedig, hol ezt a javító-nevelést végzik: Reformatoriumoknak nevezik. «Reformare» annyit tesz, mint megjavítani, megújítani: a társulat tehát azért nyitotta meg szikszói házát 64 ilyen serdülő leánynak, hogy belőlük jóravaló, derék nőket nevelhessen. Meggyőződése, hogy nehéz, de fölösleges munkát vállalt; igazán szociálisat; olyat, melyért érdemes fáradni.

Az igazságügyi kormánytól a házra bizott növendékek a sok fáradság fejében aránylag elég jó magaviselettel s az igazi haladás sokféle jelével örvendeztetik meg nevelőiket.

Jó előmenetelüket elsősorban a házban uralkodó *vallásos szellemnek* tulajdoníthatjuk.

Vallásos javító-nevelés.

Hogyan is lehet «javító-nevelést» elképzelni anélkül, aki azt mondta: «*«Azért jöttem, hogy mindeneket megujítsak!»* Valamint; *«Ami elveszett, azt megkeresem és ami erőtlen, azt megerősítem. Ami megbotlott, azt fölemelem és ami megsebesült, azt meggyógyítom!»* Javító-nevelés vallás nélkül úgy hat az emberre, mint *Heinrich Heine*, mikor a Louvre-ban a milói Venus lábai előtt térdelt, ahol kétségbeesésében így «imádkozott»: «Te, akit egész életemen át tiszteltem s kinek dicsőségét számtalan költeményemmel terjesztettem, te a szépség istennője: segíts most rajtam!»

Az istennő bizony nem segített rajta. Hogy is segíthetett volna, még ha e gyönyörű szobornak

karja is lett volna!? A «csonka istennő» sehogysem hajolt le a szegény, nagy poétához s egy csöpp vigaszt sem nyujthatott beteg lelkének!

Igy vagyunk a vallástalan javító-neveléssel is, annak maholnap okvetlenül le is fog áldozni a napja, mert alig lehet *eredménye* ezen a nehéz munkatéren s nagy hamar be fog kelleni ismernie, hogy *embereket nevelni és embereket megjavítani oly nagy mesterség, hogy ahhoz profán lelkülettel hiába fogunk.* Ez a kisérlet is úgy fog végződni, mint a szegény Heine tévedése: a szomorú tapasztalatok súlya alatt le fog törni s rákényszerül majd arra, hogy *a megtérésben is* kövesse a nagy költő példáját.

Amit Heine mondott magáról:

«Vergiftet sind meine Lieder,
Wie könnt' es anders sein!? !»

azt — fájdalom — többnyire a *mi* emberanyagunk is mondhatja. Hisz ha lelkületüket meg nem mérgezték volna különféle bűnökkel, nem is kerülnének javító nevelés alá.

Oda tehát szellemi «desinfectio» céljából kerültek. A legfőbb törekvésnek oda is kell irányulnia, hogy ezekből a lelkekből *kiszedje* a sokféle mérges anyagot, hogy azok a lelki «gyulladások» megszünjenek és ezentúl ismét tiszta és egészséges vér lüktessen ereikben.

És ha bűnötök mint a skárlát és gonoszságtok mint a karmazsin: Én fehérre moslak és lesztek mint a tiszta

gyapot vagy a frissen hullott hó mondja a bűnösök Megváltója. Ezeket tehát a Megváltóhoz kell vinni; mert jól tudjuk, hogy a *belső átalakulásnak egyetlen egy útja* van s az az út az, amely Hozzá vezet!

Ezt az utat készíti elő és egyengeti a Reformatorium nevelési rendszereinek összes részleteivel. Igazi, mély *vallásosságon alapuló erkölcsiségre* iparkodik növendékeit emelni.

Reggelenkint az intézeti kedves kápolnában az Isteni-tiszteletek legfölségesebbikén, a *szentmiseáldozaton* vesznek részt.

Hogy az Isten-tisztelet ezen ideje szórakozottság, tudatlanság vagy rossz viselet folytán kárba ne vesszen egyik növendéknél sem, oly közös imákat imádkoznak, amelyekből az *egész liturgiát megértik*[1] s így, mint a katakombákban az első keresztények, *aktive* résztvesznek az egész Isten-tiszteleten.

Ezen egytől-egyig lélekemelő és tartalmas imákon kívül a régi magyar egyházi zenének egy-egy remek énekét éneklik. Ha olvasóim közt volna olyan, aki e sorokat nem olvassa szivesen, ezennel meghivom, jöjjön el, vegyen részt és azután itéljen! Akinek a hit kegyelme nincsen megadva, annak valóban legalább paedagogiai szempontból kellene a hit gyakorlatait: az Isten-tiszteletet, a szentségek vételét, a szentek életének olvasását értékelnie.

Amint társulatot szervezni nem lehet, ha tagjai

[1] E Miseimák megrendelhetők a Szociális Missziótársulat kiadóhivatalában Budapest, I., Krisztina-körút 125. 100 példányt tartalmazó csomag ára 2·50 K.

nem *önzetlenül és önként, Krisztus iránti szeretetből* vállalkoznak az olyan áldozatos célok kivitelére, amilyen a betegápolás, a javító nevelés, úgy botlott, bűnös embereket sem lehet lelkük mélyén megreformálni, *hacsak nem Krisztus által!* Hiába, e téren is nagyon igaz, hogy Krisztuson kívül nem adatott «más hatalom égen-földön»; ezt *az élet* folyton bizonyítja!

Rátérve a Reformatorium egyéb dolgaira, felemlítem, hogy a növendékek a hatóság rendelete szerint az ismétlőiskolai oktatáson kívül a házi és gazdasági téren nyernek kiművelést. Főzni, varrni, mosni, vasalni tanulnak. Egy részük a szőlőt műveli, a másik csoport — felváltva — a kertet, udvart gondozza; ismét mások takarítanak; a testi munka — főleg a szőlőben s a kertben — szemlátomást jót tesz a növendékeknek és mily boldogok szegénykék e munkában!

Néhány nevelési eszközről.

Itt most röviden néhány *paedagogiai* megjegyzést szeretnék tenni olyan intézkedésekre vonatkozólag, amelyek vagy máris beváltak, vagy amelyektől sokat vár az intézet.

A vezetőség különös gondot helyez arra a modorra, amelyen a növendékekkel közlekedik. Ha az amerikai s német irodalom idevágó könyveiben sokszor olvashatunk az eféle intézetekben uralkodó «hang» fontosságáról; ugyanezt fejezte ki Prohászka püspök úr egyik, sokakra nézve

Az emberbecsülő módszer.

döntő befolyású exhortációja a «tisztelendő gyermekről». Amit őméltósága akkor az *embert becsülő methodusról* mondott, azt iparkodnak a misszionővérek az összes társulati intézményekben, de elsősorban a Reformatoriumban s a fogházakban megvalósítani. Fr. W. Foerster is azt mondja egy helyütt, hogy ennek az emberbecsülő módszernek a nyitja, hatásának titka bizonyára az ilyen sokat megalázott emberek lélektanában rejlik...

Psychoterápia.

Jóllehet megbotlott, sőt elesett emberekről van szó, mégis tapasztalja a vezetőség, hogy a növendékek úgy szomjazzák ezt az őket megbecsülő modort, «mint az eltikkadt vándor a sivatagban az üdítő italt»... Érdekes megfigyelni, hogy a legszilajabbak is engedelmeskednek, még pedig gyorsan és szivesen, ha azután a tengernyi megaláztatás után, melyben emberi méltóságuk rovására részük volt már, ezzel a modorral arra az utolsó csepp *keresztény méltóságra appellálnak*, amely még ott lappang a lelkük mélyén... Amint pedig azt sikerül velük megértetni, hogy ott csak a bűnt üldözik és vetik meg, őket azonban szeretik, a jobbak közülök azonnal *nevelőik pártjára állnak* s így már azután meg lehet kezdeni a célul kitűzött reformációt.

Igy amikor e sorok irója az egyik vagy másik növendékhez — mint lelkének «barátja» — azt a kérdést intézte, amely az amerikai methodust annyira jellemzi, a «What can I do for you»-t: *mit tehetnék Önért?*: már sokszor lelkes, tiszta pil-

lantás érte őt a növendék szeméből mintegy biztatásul, hogy csak előre, majd csak sikerül Isten segítségével hozzám férkőznötök s megreformálnotok engem...

Felix Dahn, a német regényiró, mikor a «Kampf um Rom» című regényében a gótok királyát, Totilát jellemzi, arról elmélkedik, hogy vajjon mivel hatott Totila olyannyira az ő szedettvedett hadseregére, hogy az megindító, szinte önfeláldozó hűséggel követte a király parancsait, arra a következtetésre jut, hogy Totila *emberismerő és meggyőződésbeli optimista* is volt s így — ha katonái elé lépett — éles látását megtisztelő és előlegezett *bizalommal* temperálta. A katona pedig, amint a királyától nyert bizalmon erkölcsileg «fölépült», azontúl szinte görcsösen ragaszkodott ehhez a szellemi jótéteményhez és megtiszteléshez s a világért sem engedte volna, hogy Totila csalódjék, mert méltatlanra, hitvány emberre pazarolta bizalmát... Felix Dahn ebben a mesterileg megrajzolt lélektani epizódban közelről érintette a *psychotherápiát* (gyógynevelést), mellyel a beteg lelkeket kezelni kell és meggyógyítani lehet...

Azoknak, akik *gyógyneveléssel* foglalkoznak, találékonyaknak és leleményeseknek kell lenniök, mert csakis változatos, megfelelő és jól megfontolt *eszközökkel* érhetik el céljukat. Azonkívül az egyik páciens ilyen kezelést igényel, a másik meg olyat.

Az ethikai oktatásról.

Vannak *egyéni* eszközeink s olyanok, amelyek (intézetben lévén) az *egész közönségre* hatnak.

Ily hatásos, általános nevelési eszköznek bizonyult Fr. W. Foerster «Lebenskunde» című könyve nyomán az aethikai oktatás.»[1]

Ez oktatás pozitiv keresztény alapon történik, hatása pedig a növendékek szellemére *oly nyilvánvaló*, amilyen nyilvánvalóan hasznos reájuk nézve pl. a szőlőmívelés, kerti munka stb.

A Társulat Irodalmi Bizottsága azon reményben fordította magyarra a fonálul szolgáló Foerster-féle Lebenskunde-t, hogy a *társintézetek* is bevezetik — legalább kisérletképen heti 2—3 leckében — az ily stilű ethikai oktatást.

A növendék-egyletekről.

Ha a növendékek érdeklődését, lelkesedését sikerült valamely hasznos, jámbor dolog iránt felkelteni, figyelmüket pedig *eddigi gondolatvilágukon kívül eső* nemes fogalomra terelni: akkor a paedagogiai siker félig biztosítva van már.

Self gouvernment.

Ezt célozza a növendék-egyletek bevezetése is. Ezeknek az egyleteknek sajátsága, hogy a növendékek *önkormányzata alatt* állanak, vagyis az elnökség s a tisztikar is közülök való. A vezetést — védnök cimén — egy-egy növér adja. Megalakították a következő egyesületeket:

[1] Ha t. olvasóm netalán nem ismerné még ezt a jeles művet, legyen szabad figyelmét reáirányítanom. Megrendelhető a társulat kiadóhivatalában (Budapest I., Krisztina-körút 125.) vagy bármely könyvkereskedésben. Ára fűzve 3·— K, kötve 4·— K.

1. Mentőtársulatot.
2. Dalkört.
3. Tornaegyletet.
4. Állatvédő-egyesületet.

Valamennyit a növendékek óriás érdeklődése és lelkesedése mellett. A legelzárkózottabbak is megnyilatkoztak ez alkalomból s a politikai szenvedélyhez hasonló láz fogta el őket s másról napokig nem is beszéltek, mint hogy kire szavazzanak, kit ajándékozzanak meg bizalmukkal...

A mentő társulat.

Hogy az élénk mozgalom sok haszontalan vagy legalább is fölösleges gondolatot fojtott el, az biztos.

Valamennyi közt a legfontosabb, amennyiben már céljánál fogva is a legkomolyabb és leghasznosabb. Eszméje kapcsolódik a női lélek azon *anyai* hajlamához, amely a nőt kiválóan képesíti a *betegápolásra*. Még a kevésbbé jó magaviseletű növendékek is nagyon jószivűek, készségesek és türelmesek a segélynyujtásban s a betegek kiszolgálásában. Igy nem is csodálkoztunk azon, hogy a legtöbb növendék a «Mentőtársulatba» iratkozik be.

Az intézet betegszobájában.

A legközelebbi munkatér természetesen az intézet saját betegszobája.

A növendékek bámulatos ügyességgel és áldozatossággal végzik (mindig felügyelet alatt) a betegápolási teendőket.

Hogy a *világgal való kapcsolat*[1] is meglegyen

[1] A világgal való kapcsolatot és érintkezést szociális és pedagógiai érdeknek kell tartanunk, mert hisz nevelésünk

A két szegényházban.

s hogy a növendékek munkatere táguljon, a növendékek közül a «Mentők» a helybeli katholikus és protestáns szegényházba is eljárnak, hol a szegény, tehetetlen öregekre bizony ráfér a növendékek tisztogatása, takarítása, ápolása ...

Gyönyörűség azokat a fiatal leányokat az irgalmasság ezen cselekedeteiben megfigyelni; a buzgóságtól kipirult arccal, az örömtől sugárzó szemmel teljesítik az összes önfeláldozó munkákat ...

A jövő perspectivái.

Nem lesz-e a jövőben ez a «charitativ paedagógia» sok intézeti problémának a megoldója?

Bár sikerülne a nevelést — és főleg a javítónevelést — *erre a gyakorlati térre átvinnünk!* Szinte háttérbe szorulna az *intézeti apparatus* s maga *a gyakorlati élet* szövetkeznék a női lélek sajátságaival, hogy a megújhodást eszközölje!

Az ilyen foglalkoztatás mellett a növendék így szinte észre sem veszi, hogy ő «megjavítás céljából zárt falak közt van», amely észre nem vevésnek az az előnye, hogy nem áll ellent a ház gyógyító szellemének s lelkének nemesebb hajlamai *mohón* ragadják meg a nyujtott (de eltakart) segédeszközöket a lelki tisztulásra és megújhodásra.

Kórházak.

Azért ajánlatos lenne a leány-javító nevelő intézetekkel kapcsolatban *női kórházak* létesítése,

célja az, hogy növendékeink, *visszatérve a világba*, megállják helyüket, nem pedig, hogy csak az *intézeti falakon belül* éljenek erényes életet.

hová a növendékek közül azok, akik a betegápolásra önként jelentkeznek, *megfelelő vezetés és felügyelet mellett* bejárhatnának betegápolásra.

A kórházi szolgálat egyike a legnagyszerűbb nevelési eszközöknek.

A növendékek zöme szivesen is jelentkeznék erre a munkára s bizonyára alig lenne a jelentkezettek, illetőleg bejárók közül 1—2, aki *azon a munkatéren* magába ne szállna, meg ne térne s nemesen ne fejlődnék.

Nem lenne-e pompás, ha ily módon és *Florence Nightingale* stilusában *a legjobb* növendékek közül sikerülne egy jól fegyelmezett kis *betegápolónői gárdát* nevelni?!

Úgyis kevés ország szenved oly nagy betegápolónői hiányban, mint a mienk; azért a Szociális Missziótársulat a betegápolónői hivatást is felvette programmjába, egyelőre természetesen csak *saját tagjaira* nézve.

De bár vehetné programmba a növendékek ilyen kiképzését is! Ismétlem, hogy nemcsak praktikus szempontból volna ez óhajtandó (mivel t. i. sok betegápolónő kelne el nálunk), hanem maga a növendék lelkülete miatt! A növendék a betegápolásban szerzett ügyességének különben akkor is hasznát vehetné, ha később más pályát választ, férjhez megy stb.

Adja tehát Isten, hogy a Társulatunk ebben az irányban is fejlődhessék és hogy minél több olyan tagja legyen, aki a helyzet magaslatán állva,

az ilyen kórházakban *a betegápolást nemcsak öncél gyanánt, de pedagógiai eszköz gyanánt* is gyakorolná.

«Fratelli della penitenza.»

A középkorban megalakult a «fratelli della penitenza»-társulat a *vezeklés helyes és hasznos foganatosítására.* E társulat a hatóságtól vállalt kisebbnagyobb bűnösöket azzal a kötelezettséggel, hogy a reájuk szabott büntetést úgy hajtja végre rajtuk, hogy ez a büntetés *a vezeklőnek* is, *a társadalomnak is hasznára váljék.* Ezt a célt úgy érték el, hogy poenitenseiket társulati kórházaikban *súlyos betegápolásra* fogták.

Foerster Fr. W., az ő korszakalkotó «Schuld und Sühne» c. művében azt ajánlja a jogászvilágnak s az egész társadalomnak, hogy *karolják fel újból ezt a pompás középkori eszmét,* hadd keletkezzenek újból oly testületek, melyeknek *a vezeklés psychotherapeutikus és gyakorlati kivitele lenne a feladata.*

Foerster leír egy jogi esetet, amely igazán jól megvilágítja ennek az eszmének a fölséges és gyakorlati jelentőségét: X. Y. katonatiszt — egy előkelő gondolkodású, korrekt férfi — hosszabb idő óta sokat szenvedett az egyik társától, aki családjának egyik tagját állandóan üldözte s így X. Y-nak sok keserves órát és általános családi békétlenséget szerzett. X. Y. egy este valamivel mélyebben tekintett a poharába, mint ahogy azt szokta, úgy, hogy ugyan beszámítható állapotban, de mégis felizgatottan s felhevülve jött haza, ahol ép azt a tiszttársát találta, aki neki

annyi bajt és keserűséget okozott. Heves szóváltás után X. Y. elveszti önuralmát, fegyvert fog s lelövi békétlenkedő tiszttársát... X. Y., amikor — másnap reggel, tehát teljesen józan állapotban — bűntényének teljes tudatára ébredt, majdnem kétségbe esett s önmagában tett volna kárt, ha családja nem őrködik felette. Megindult ellene a törvényes eljárás. Az összes enyhítő körülmények beszámítása dacára X. Y. elvesztette tiszti rangját s hosszú várfogságot kapott. A cellában a finomlelkű ember bánatában majdnem megőrült stb.

Foerster Fr. W. ehhez az esethez azt a megjegyzést fűzi, hogy ha a különböző államok kormányai a közönséges rabokra nézve nem is akarnak még a psychotherapeutikus útra lépni: mégis sokkal célszerűbben cselekednének, ha legalább az ilyen «jellemes» (csak megtévedt) bűnösökre *1½ évi semmittevés helyett a (cellában) 1½ évi nehéz betegápolást — vagy más ehhez hasonló vezeklést — rónának rá.* A puszta szabadságvesztés az ilyen emberekre nézve mint céltalan kín úgyis csak *rombolólag* hat; *tehát csakis* a megtorlás eszközének tekinthető, míg pl. súlyos betegápolás vagy szegényszolgálat (mindig szigorú és megfelelő őrizet mellett!) nemcsak megtorlás és büntetés, de *lelki és anyagi haszon* is, még pedig úgy a vezeklő, mint a társadalom szempontjából.

Igaz, hogy ezen eszme kiviteli sikere elsősorban *a finom lelkületű s művelt «személyzet»-től függ*

Közönséges fegyőrök vagy betegápolók erre a szerepre ugyancsak nem alkalmasak. *A «személyzet» képzésének kérdése egyáltalán sarkalatos kérdése az összes «vállalatoknak!»* Azért is tűzte ki ezt a Szociális Misszió társulat *első céljául.*

Anglia példája. A Salvation Army «War Cry» c. lapjában olvashatjuk, hogy az angol igazságügyi kormány oly jónak találta ezen «fratelli della penitenza»-féle gondolatot, hogy ép az idén adott át 19 rabot a Salvation Army generális főnökének az előbb ecsetelt vezeklésre. Az ember tervez és Isten szervez; ki látja ma igazságügyünk jövendő fejlődését? . . .

Ezt az egész *kitérést* e helyen pedig csak azért engedte meg magának a könyv irója, hogy ez *újabb irányzatot* pártfogóink és barátaink figyelmébe ajánlja!

E helyütt akarja még azt is hangoztatni, hogy arra az esetre, ha a mi igazságügyi kormányunk is hajlandó lenne ily irányban kisérletezni: a Szociális Misszótársulat e célra is felajánlaná szerény szolgálatait.

Amikor pedig ezt eziránybán is teszi, tulajdonképen csak *újabb* kifejezését adja annak a már régebbi keletű szellemi irányzatnak, amely a patronage-egyesületet, a fogházmissziót, a reformatoriumot, menhelyt s praeventiv intézményeinket — ugyanily eszmék jegyében — eddig is létesítette.

Ha már a jövő fejlődéséről és arról beszélünk,

miket óhajtana a Szociális Missziótársulat programmjába felvenni, nem hagyható megemlítés nélkül, hogy igen jónak tartaná, ha az oly növendékek számára, kik a betegápolói hivatás felé nem vonzódnak, a *javító-nevelőintézetek mellé (főleg fonó- és szövő-) műhelyeket létesítene.* Gyárak mint javítók.

A porosz patronage-egyesület nemrégen létesített egy ily telepet diakonisszák közreműködése mellett.

A berlini patronage-egyesületnek egyik nagylelkű pártfogója épített egy 40 munkásnőre berendezett kis fonógyárat s azt átadta a patronage elnökségének, hogy azt javító-nevelőintézetbeli leánynövendékekkel népesítse be.

A gyár mellé *Munkásnőotthont* is épített, melynek egy lakosztályát a diakonisszáknak rendezte be. Ez a kis gyártelep oly jól prosperál s a növendékek annyira haladnak, hogy több ily telep létesítésére gondolnak. Ismételtem: a javítórendszerben a legfőbb, hogy először és mindenképen művelt *nevelőkről* gondoskodjunk, azután pedig *kórházakkal, szegényházakkal, gyárakkal stb. kapcsoljuk össze intézeteinket.*

Visszatérve most a növendékek közt alakított egyletek gondolatához: nemcsak a mentőtársulat létesítése vált be, hanem a *Dalkör*-é is. Minden intézetben van nehány jóhangú és jóhallású növendék, könnyű tehát köztük Dalkört létesíteni. Dalkör.

Igy szervezett dalkört a szikszói Reformatorium is, hogy a növendékeknek annál nagyobb

kedvük legyen — «autonom» alapon — az éneket művelni. És csakugyan, amióta a dalkör megalakult, azóta a növendékek repertoirja feltünően gyarapodott: szebbnél-szebb dalok emelik az Istentisztelet s egyéb összejövetelek fényét . . .

«Wo man singt, da lass' dich nieder,
Böse Menschen haben keine Lieder!»

Tornaegylet. A Tornaegylet elnöksége nemcsak a jó testtartásra ügyel, hanem az intézeti fegyelemtartásban is segít. Tornajátékokon kívül a sorakozás, párbaállás, be- és kivonulások képezik az egyesület legnevezetesebb feladatait. Mint mindegyik növendékegyletnek, úgy a tornaegyletnek is megvannak a maga jelvényei, melyekre a tagok igen büszkék.

Állatvédelem. Ornithologiai tekintetben a szikszói vidék egyike hazánk leggazdagabb vidékeinek. Májusban és júniusban éjjel-nappal változatos madárhangversenyben van részük az ott lakóknak; állítólag vagy 14 fajta éneklőmadár vendégszerepel ott.

Egy szép májusi délutánon a növendékek egy kis csoportja játék közben kiemelt egy madárfészket . . . Képzelhető a többiek jogos felháborodása . . . Ez az epizód adta meg az Állatvédő-Egylet eszméjét . . .

A Reformatorium igazgatósága haladéktalanul összeköttetésbe is lépett az Állatvédő-Egyesület elnökségével, elhozatta annak nyomtatványait stb. s most azokat a növendékeket, akik az állatokat különösen szeretik, ebbe a csoportba helyezi: így

terjed az eszme s így fejleszti a növendékekben az állatszeretet emberséges hajlamát is.

A növendék-egyletek elvi elbirálása.

Aki ezen apró fejtegetéseket figyelemmel kisérte, alighanem arra a meggyőződésre jutott, hogy a növendékegyletek bevezetése *mindenesetre igen hasznos,* mert két fontos pedagógiai szolgálatot teljesítenek: 1. elvonják a növendéket szabad idejében is sok ártalmas gondolatától és törekvésétől. 2. pedig ártatlan irányban elégítik ki érdeklődését és fantáziáját.

Aki már gyermekkorában követ el valami súlyosabb vétséget, annak többnyire szenvedélyesebb természete s élénkebb képzelőtehetsége van, mint az átlagos gyermeknek.

Ha az ily szenvedélyes gyermeket szerencsés irányzatba sikerül terelnünk, akkor kiválóbb egyéniséggé formálhatjuk. Akiknél ez azonban nem történik, vagy nem sikerül, azokból lesznek a gonosztevők.

A zeneköltő vallomása.

Egy nagynevű zeneköltővel beszélgetvén egy alkalommal erről az igazságról, azt mondta: «ez annyira tény, hogy én számtalanszor átéreztem, hogyha kompozicióimban ki nem adhattam volna szenvedélyemet, talán gonosztevővé lettem volna Egy-egy symphoniám eldirigálása után úgy éreztem magam, *mint a természet zivatar után*».

A gyermek vad, valamiféle kielégülést kereső szenvedélyét s érvényesülési vágyát tehát azáltal tehetjük leginkább ártalmatlanná, ha neki való tevékenységről gondoskodunk.

Lindsey bíró módszere.

Denver városának (Amerika, Colorado) van egy apostoli lelkületű birája, *Lindsey*, aki életét a veszélyeztetett és züllött-erkölcsű gyermekeknek szentelte [1] Lindsey működését az teszi szinte páratlanná, hogy teljesen *lélektani alapon* dolgozik. Minden apró vagy nagy «gazságnak» a rugóit keresi s ezekhez méri célszerű intézkedéseit.

Csavargó és rabló fiú-bandákat pl. úgy fékezett meg, hogy a fiúk cselekvési szenvedélyét *egy nekik való hatósági szervezetben fogta le és elégítette ki.*

Cléan-Street Club.

A folyton garázdálkodó fiúk leghatalmasabb bandájával úgy végzett, hogy ahelyett, hogy becsukatta volna őket, «hatóságilag» kinevezte őket *utcasöprőkké*, kiknek uniformist, katonás szervezetet, kis napidíjat adott s azt a «hatalmat», hogy bizonyos időkben söprüikkel felszerelve kivonulhatnak a legforgalmasabb helyekre s ott a rendőr a kocsiforgalmat (természetesen: a söprésre való tekintetből) úgy irányítja, hogy a club tagjai fontos és hatalmas tisztviselőknek érzik magukat; ez az érzés pedig eddig annyira kitöltötte lelküket és annyira boldogította őket, hogy egyéb gonoszságaikról alaposan megfeledkeztek . . .

Amikor pedig a denveri rendőrség képtelennek bizonyult a pályaudvarokon a podgyász-lopásokat beszüntetni: Lindsey úgy segített a dolgon, hogy az illető banda leghiresebb mákvirágjait

[1] L. Foerster Fr. W. «Schuld und Sühne» cimű könyvét, 146. o. stb.

magához hivatta, előadta nekik a helyzet tarthatatlanságát s végül annak jeléül, hogy «ügyes és alapjában véve nem is oly rossz fiúknak» tartja őket: kinevezte őket *podgyászőrökké*. A rendőrkrónika azóta sem említ podgyász-lopásokat.

Lehet, hogy kissé furcsának látszik ez a módszer; oly emberek azonban, kiknek ezen a téren *gyakorlati* tapasztalataik vannak, felismerik pompás és igazán életrevaló voltukat. Foerster, a világhirű szociálpedagógusnak is ez a nézete.

A felelősségérzetnek és öntevékenységnek felkeltése és ébrentartása céljából az előbb említett elv alapján szervezte a vezetőség a legjobb növendékekből *a fegyelmi bíróságot*, melynek célja, hogy a házban előforduló kisebb kihágásokat megbírálja s az ezért járó bűntetéseket a növendékekre kirójja.

Tagjait ők maguk választják s kötelesek magukat ítéletüknek alávetni. Az eredmény ugyancsak fegyelmi, de pedagógiai szempontból is kitünő. A «bírák» ügyesen, igazságosan, sőt szigorúan ítélnek; működésük úgy a vezetőségnek, mint a növendékeknek bizalmát kiérdemli.

Reformatoriumi növendékek kihelyezéséről.

Az összes növendékek hatóságilag meghatározott ideig tartózkodnak az intézetben. Valamenynyiökre nézve egyike a legfontosabb kérdéseknek, hogy hová menjenek, ha intézeti idejök letelt. Ez az elhelyezési kérdés amúgy is sarkalatos problémája az egész patronage-rendszernek.

Az ilyen védencet ugyanis nem lehet akárhová munkába adni, mert, tekintet nélkül a munkaadó egyéni tulajdonságaira, a ház szellemére s az egész miliőre, gyorsan esnék vissza még a különben jobb magaviseletű növendék is.

Tekintve a «fiatalkorúak» átlagos gyönge erkölcsiségét és csekély ellentálló képességét, általánosságban mondhatjuk, hogy az olyan fiatalkorú, aki erkölcsi értelemben vett mostoha viszonyok közé is megállná a helyét, mindenesetre a kivételek közé tartoznék.

Azért a tiszta erkölcsű légkör s a jó példa adása és bizonyos felügyelet nélkülözhetetlen föltételei az olyan helynek, hová a védetteket adhatjuk.

Kívánatos volna, hogy az *egész társadalom* kivenné részét e nevelő munkából s nem idegenkednék az ily leányok elhelyezésétől. Hiszen kötelességünk is tőlünk telhetőleg folytatni az intézeteken kívül a nevelési munkát; azután meg nem is oly kockázattal járó vállalat ez, miután a legtöbb leány — ha belebotlott is a törvény valamelyik szakaszába — erkölcsileg romlottnak vagy rosszlelkűnek igazán nem mondható. Sokszor megfontolatlanságból, tudatlanságból, neveletlenségből vagy félelemből elkövetett cselekményeket is szigorúan büntetett a törvény (mint pl. 10 korona lopása), amelyekről a tulajdonképeni lelkületre következtetni nem mindig lehet.

Azért az igazgatóság nagy *hálával* veszi, ha úgy egyesek, mint intézetek ily célból érintkezésbe lépnek vele.

A Szikszói Reformatorium fegyelmi bírósága.

A növendékekkel természetesen akkor is megtartjuk az összeköttetést, ha már kihelyezték őket.

A Bethánia-Szeretetház egyéb intézményeiről.

A Kath. Elemi Népiskola.

Szikszón a Reformatoriumon kívül a Társulat még egy katholikus elemi népiskolát is tart fenn a város leánygyermekei számára. Ebbe az iskolába járnak a még iskolaköteles növendékek a Reformatoriumból is. Ezek azonban csekély számban vannak.

A vasárnapi patronage.

A szikszói alapítvány szerzőjének, a boldogult Hunyady-Csáky Sarolta grófné kifejezett óhajára a társulat többféle módon is foglalkozik a helybeli ifjúsággal.

Igy az elemi iskolán kívűl még Leánykört is fenntart, hová a helybeli (az iskolából már kimaradt) leányok vasárnap délutánonként bejárnak, hogy itt a varrást, foltozást, gépelést stb. megtanulják.

Praeventio.

Ezeken kívül még hittant, éneket, olvasás-irást is tanulnak ismétlésképen a Leánykör növendékei.

Ezenkívül még sok száz nővel vagyunk folytonos patronage-összeköttetésben, ha nemcsak a Reformatoriumból s a többi hasonló jellegű intézeteinkből kikerült növendékeket vesszük, hanem felemlítjük még azon védenceinket, kik a *praeventiót* szolgáló intézményeinkben (amilyenek a vasárnap délutáni patronageok, otthonaink stb.) fordulnak meg kezünkön.

(Lásd az Országos Katholikus Nővédő-Egyesület Évi Jelentéseit. Kaphatók a Nővédelmi Hivatalban, IV., Ferenciek-tere 7., II. lépcső, I. em. Tel. 39-01.)

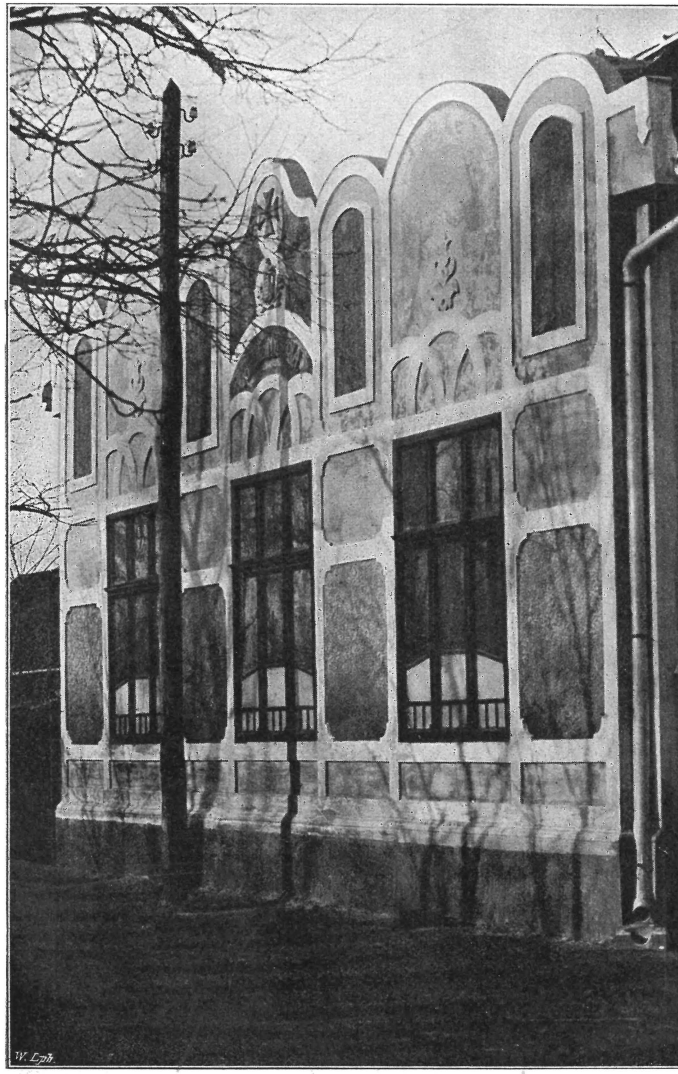

A Társulatnak új kath. elemi leányiskolája. *(Lásd 56. oldal.)*

FÜGGELÉK.

Az Irodalmi Bizottság kiadványai:

Prohászka: A túlvilág tornácaiban. Vászonkötésben 1·40 K.

Foerster: Az élet művészete. Ára fűzve 3 korona, ugyanaz kötve 4 korona.

Foerster: Élet és jellem. Ára fűzve 3·60 korona, ugyanaz kötve 4·50 korona.

Farkas Edith: A hivatalos pártfogó. Ára fűzve 1·K.

Prohászka püspök szeretetszövetségi körlevelei folytatólag havonta jelennek meg.

Az Értesítő minden száma Foerster és más kiválók tollából hoz értékes cikkeket. Ára 60 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni!

Szeretetszövetségi tagok a körleveleket és Értesítőt tagilletmény gyanánt kapják és a kiadványokat 10 százalék engedménynyel szerezhetik be.

Iroda: Budapest, IV., Ferenciek-tere 7., II. l. l. em. Kiadóhivatal: Budapest, I., Krisztina-körút 125. l. em.

A könyvbe tett levelezőlapokat tessék rendeltetésük szerint vagy tagságra való jelentkezésre, vagy rendelőlapnak, vagy ismerőseinek való szétküldésre felhasználni.

Elvállaljuk meghivók nyomatását is, kivánság szerinti kivitelben, eredeti, alkalmi rajzokkal díszítve.

Ára 1 kor.